

4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1977. – Т.3. – С. 5–279.
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителів / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: У 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 2. – С. 419–465.

ШЛЯХИ ТА ЙМОВІРНІСЬ ЗАХВОРЮВАННЯ НА ОРНІТОЗ У ПОЛТАВІ

Попельнюх В.В., Дупак В.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У повсякденному житті людина практично постійно контактує з тваринами, які є переносниками орнітозу – зоонозної інфекції, що характеризується наявністю природних та вторинних антропоургічних (створених людиною) вогнищ. Насамперед це домашня птиця та тварини (кури, качки, гуси, індики, коти та собаки), дикі птахи, перш за все синантропи – горобці (хатній *Passer domesticus* L. та польовий *P. montanus* L.), горлиця садова (*Streptopelia decaocto* L.) та одомашнені голуби, що мешкають у природних умовах (переважно в крупних населених пунктах). Особливу категорію в наших широтах складають кочові види птахів: грак (*Corvus frugilegus* L.), ворона сіра (*Corvus cornix* L.), галка (*Corvus monedula* L.), що концентруються взимку в містах у великих кількостях, створюючи додаткову загрозу для здоров'я їх мешканців.

Збудником орнітозу є облігатний (не здатний жити за межами хазяїна) внутрішньоклітинний мікроорганізм *Chlamydophila psittaci*, що належить до роду *Bedsonia*, родини *Chlamydiaceae*, порядку *Rickettsiales* [2]. Джерелом збудника в природних умовах є близько 170 видів птахів, у яких ця інфекція, як правило, перебігає латентно (без проявів), але в несприятливих умовах захворювання може розвинути. Вони виділяють збудника з фекаліями і слизом носових ходів.

Передається інфекція повітряно-крапельним шляхом. Через верхні дихальні шляхи збудник проникає в епітелій дрібних бронхів, а потім в тканину легенів, де розмножується і накопичується. Потрапивши в кров розноситься по всьому організму, осідаючи в печінці, селезінці, серцевому м'язі, наднирниках і нервовій системі, де, тривало зберігаючись, може викликати знов прояви хвороби. У легенях виявляються ділянки ураження дихальних альвеол і сполучної тканини, що при поєднанні з гнійними ускладненнями проявляється пневмонією (запаленням легенів) і може навіть спричинити смерть. Для людини збудники хламідіозів належать до 2-ї групи патогенності (максимальний їх розвиток приводить до виникнення епідемії). Після хвороби залишається нестійкий імунітет [2].

Хвора людина на орнітоз для оточуючих безпечна, хоча сприйнятливність до цього захворювання досить висока. Частіше на нього хворіють працівники птахофабрик, мисливці та любителі птахів, а також люди, що живуть (бувають) у місцях з підвищеною кількістю птахів та їх фекалій [1]. Для Полтави це театральна площа, на якій практикується постійна підготовка голубів батьками з дітьми та парки і сквери, де концентруються на ночівлю воронові птахи у зимовий період, залишаючи після себе значну кількість фекалій, які не утилізуються.

Скупчення птахів у населених пунктах викликає великий інтерес у

плані дослідження перспектив поширень різноманітних орнітозів. Харчуючись на сміттєзвалищах, відповідно в умовах повної антисанітарії, тісне зграйне розміщення викликає підвищений ризик інфекційних захворювань, а відповідно, і їх поширення.

Крім того, у зграйних птахів антропогенних біотопів виявлено підвищену кількість гельмінтних захворювань, яка може становити від 8,6% до 63,3% заражених птахів 8 видами гельмінтів, два з яких: *Syngamus trachea* та *Thominx contorta* можуть паразитувати у домашніх тварин. Причому найбільший відсоток гельмінтних захворювань зустрічався в теплі пори року [3].

Для зниження ризику виникнення спалахів орнітозів та гельмінтозів зграйних птахів у містах слід дотримуватися ряду заходів:

- моніторинг місць постійного і масового перебування зграйних птахів в місті та приміських територіях (особливо на сміттєзвалищах та горищах житлових будівель, місця ночівлі тощо);
- моніторинг сезонних міграцій птахів в міста з інших країн, які перебувають у зоні ризику чи карантину;
- здійснювати періодичний відлов окремих особин різних видів з метою перевірки на наявність збудників орнітозів та гельмінтозів;
- інформування населення про можливість, шляхи зараження та основні симптоми орнітозів.

З метою вивчення динаміки формування зимового населення вороних птахів у Полтаві з цього року нами започатковані моніторингові наукові дослідження для розробки рекомендацій щодо запобігання захворювань на орнітоз.

Література

1. Діагностика терапія і профілактика інфекційних хвороб в умовах поліклініки / За ред. М.А. Андрейчина. – 2-ге вид., випр. і доповн. – Л.: вид-во «Медична газета України», 1996. – 352 с.
2. Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини 03.02.2004 N 10. «Щодо затвердження інструкцій про заходи з профілактики та ліквідації захворювання птіці на орнітоз та віспу».
3. Иванютенко А.Н. Сезонная оценка численности врановых птиц г. Минск и их гельминтозных инвазий / А.Н.Иванютенко, Е.И.Бычкова // Экология, биоценотическое и хозяйственное значение врановых птиц: Матер. I все-союз. совещ. М.: Наука, 1984. – С.86-88.

РИБНИЦТВО ЯК ДЖЕРЕЛО ПОСТАЧАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ПРОДУКЦІЇ

*Попельнюх В.В., Мирошниченко В.А.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Рибництво, як галузь, має значні перспективи розвитку в Україні. Основне його завдання – вирощування в спеціально пристосованих водоймах риби для забезпечення населення живою, якісною та безпечною для вживання продукцією. Рибництво повинно стати альтернативою промислового рибальства, яке в результаті практично неконтрольованого перевилу водних живих ресурсів веде до знищення аборигенних популяцій